

Chủ biên TRẦN HỮU LINH

THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ

commerce 2015

 NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

LỜI MỞ ĐẦU

Xuất hiện tại Việt Nam từ những năm 2000, đến nay thương mại điện tử đã thật sự tiến vào một thời kỳ mới. Tốc độ phát triển và tác động xã hội của thương mại điện tử như hiện nay đang đặt ra nhu cầu tìm hiểu và nắm bắt các kỹ năng thương mại điện tử của mọi người.

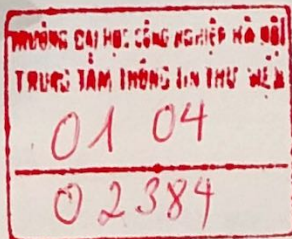
“Thương mại điện tử 2015” là sách tham khảo chuyên ngành thương mại điện tử. Với sự tham gia của các nhà quản lý, các chuyên gia hàng đầu về thương mại điện tử của Việt Nam, cuốn sách sẽ mang đến cho bạn đọc một cái nhìn tổng quát về thương mại điện tử, những kiến thức liên quan đến cơ sở hạ tầng, chiến lược kinh doanh thương mại điện tử trong thời kỳ công nghệ đang phát triển mạnh mẽ.

Phát triển nguồn nhân lực thương mại điện tử thông qua đào tạo là một trong những hoạt động quan trọng để xây dựng hạ tầng thương mại điện tử của Việt Nam. Từ năm 2005, hoạt động đào tạo chính quy thương mại điện tử tại các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam đã được khởi động và ngày càng có những bước phát triển với hơn 100 trường trong cả nước giảng dạy, đáp ứng hàng chục ngàn nhân lực có chuyên môn về thương mại điện tử cho đất nước.

Cuốn sách này có thể dùng làm tài liệu giảng dạy và tham khảo cho sinh viên, cán bộ làm công tác quản lý, kinh doanh hay bất kỳ bạn đọc nào muốn tìm hiểu về thương mại điện tử.

Cuốn sách sẽ được tái bản hàng năm. Chúng tôi hy vọng cuốn sách sẽ là tài liệu hữu ích cho tất cả các bạn.

Xin trân trọng cảm ơn.

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ	11
I. Khái niệm về thương mại điện tử	11
1. Sự ra đời của Internet	11
2. Khái niệm về thương mại điện tử	12
3. Lợi ích của thương mại điện tử	13
4. Thách thức trong ứng dụng thương mại điện tử	13
II. Tình hình phát triển thương mại điện tử trên thế giới	14
1. Tình hình chung của thương mại điện tử trên thế giới.....	14
2. Tình hình phát triển thương mại điện tử tại một số quốc gia	17
CHƯƠNG 2: MÔ HÌNH KINH DOANH THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ	25
I. Tổng quan về mô hình kinh doanh thương mại điện tử.....	25
II. Các mô hình kinh doanh thương mại điện tử	27
1. Mô hình thương mại điện tử giữa doanh nghiệp và người tiêu dùng (B2C)	27
2. Mô hình thương mại điện tử giữa doanh nghiệp và doanh nghiệp (B2B)	29
3. Mô hình thương mại điện tử giữa người tiêu dùng và người tiêu dùng (C2C) ..	30
4. Mô hình thương mại điện tử giữa người tiêu dùng và doanh nghiệp (C2B)	31
5. Mô hình thương mại điện tử giữa Chính phủ với doanh nghiệp (G2B) và Chính phủ với cá nhân (G2C).....	32
6. Mô hình Peer to Peer.....	32
7. Một số mô hình thương mại điện tử mới	32
III. Giới thiệu một số mô hình thương mại điện tử điển hình.....	33
1. Amazon.com	33
2. Grainger.com.....	34
3. eBay.com.....	35
CHƯƠNG 3: CHIẾN LƯỢC KINH DOANH THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ	37
I. Chiến lược kinh doanh thương mại điện tử	37
1. Tổng quan về chiến lược kinh doanh	37
2. Chiến lược kinh doanh thương mại điện tử	38
3. Khuôn mẫu quản trị chiến lược kinh doanh thương mại điện tử	39
II. Phân tích chiến lược thương mại điện tử	41
1. Phân tích chiến lược thương mại điện tử gắn với mô hình trưởng thành phát triển thương mại điện tử	41

2. Phân tích môi trường kinh doanh thương mại điện tử (môi trường bên ngoài) .	43
3. Phân tích môi trường bên trong khi tham gia thương mại điện tử.....	46
4. Thiết lập mục tiêu chiến lược cho kinh doanh thương mại điện tử	55
III. Xác định và xây dựng chiến lược kinh doanh thương mại điện tử.....	56
1. Thiết lập ưu tiên cho các kênh thương mại điện tử.....	56
2. Thực hiện tái cấu trúc tổ chức.....	56
3. Lựa chọn mô hình kinh doanh, dịch vụ và thu nhập.....	57
4. Tái cấu trúc kênh phân phối	58
5. Chiến lược phát triển thị trường và sản phẩm.....	59
6. Chiến lược định vị và khác biệt hóa	60
IV. Thực hiện chiến lược kinh doanh thương mại điện tử	61
1. Quy trình thực hiện chiến lược kinh doanh thương mại điện tử.....	61
2. Phân tích các nhân tố tác động tới việc điều hành chiến lược kinh doanh thương mại điện tử	63
CHƯƠNG 4: XÂY DỰNG WEBSITE THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ.....	65
I. Tổng quan về mạng Internet	66
1. Mạng Internet	66
2. Quản lý mạng Internet	69
II. Công nghệ web và dịch vụ trên mạng Internet.....	72
1. Công nghệ web	72
2. Giới thiệu một số công nghệ và ngôn ngữ lập trình web.....	74
3. Các dịch vụ phổ biến trên mạng Internet.....	75
III. Xây dựng website thương mại điện tử.....	78
1. Phương pháp tiếp cận	78
2. Nghiên cứu thị trường thương mại điện tử	79
3. Các bước xây dựng một website thương mại điện tử	79
4. Xác định mục tiêu kinh doanh và chức năng của hệ thống.....	82
5. Lựa chọn kiến trúc hệ thống của website thương mại điện tử.....	82
6. Thiết kế hệ thống website thương mại điện tử.....	84
7. Thiết kế website	85
CHƯƠNG 5: MARKETING TRỰC TUYẾN.....	89
I. Tổng quan về marketing trực tuyến.....	89
1. Khái niệm.....	89

2. Lợi ích của marketing trực tuyến	90
II. Các hình thức của marketing trực tuyến	92
1. Quảng cáo trực tuyến	92
2. Marketing qua thư điện tử.....	93
3. Chương trình đại lý	94
4. Catalogue điện tử	94
5. Marketing thông qua công cụ tìm kiếm	95
6. Marketing di động.....	96
7. Marketing lan truyền.....	96
8. Kênh truyền thông xã hội.....	97
III. Xây dựng kế hoạch marketing trực tuyến.....	98
1. Phân tích tình huống, môi trường kinh doanh	100
2. Phân tích kênh trung gian phân phối.....	101
3. Phân tích đối thủ cạnh tranh.....	102
4. Phân tích nhu cầu	103
5. Xác định mục tiêu	103
6. Xây dựng chiến lược	104
7. Hành động.....	107
8. Kiểm soát	107
CHƯƠNG 6: THANH TOÁN ĐIỆN TỬ	109
I. Tổng quan về thanh toán điện tử	109
1. Khái niệm	109
2. Điều kiện thực hiện thanh toán điện tử.....	110
3. Tình hình thanh toán điện tử trên thế giới	111
II. Các hình thức thanh toán điện tử phổ biến.....	111
1. Thẻ tín dụng	111
2. Ví điện tử	112
3. Thanh toán trên điện thoại di động	113
4. Các dịch vụ thanh toán điện tử do ngân hàng cung cấp.....	115
III. Thanh toán điện tử tại Việt Nam.....	118
1. Khuôn khổ pháp lý của hoạt động thanh toán điện tử	118
2. Sự phát triển của thị trường thẻ	118
3. Thẻ thông minh - Xu hướng công nghệ thẻ thanh toán	120

4. Dịch vụ công thanh toán điện tử	120
IV. An toàn trong thanh toán điện tử	121
1. Bảo mật và an toàn trong thanh toán điện tử	121
2. Các giải pháp đảm bảo an toàn	122
CHƯƠNG 7: AN TOÀN THÔNG TIN TRONG THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ	125
I. Tổng quan	125
1. Mục tiêu an toàn thông tin	125
2. Các nhân tố bảo mật thông tin	126
II. Các loại tội phạm và các hình thức tấn công trên mạng	126
1. Các loại tội phạm trên mạng Internet	126
2. Các hiểm họa đối với an toàn thông tin trong TMĐT	127
III. Một số giải pháp đảm bảo an toàn thông tin trong thương mại điện tử	131
1. Bảo vệ thông tin khỏi các phần mềm phá hoại	131
2. Thiết lập tường lửa	132
3. An toàn bằng cách dùng mật mã	133
4. Tạo và thực hiện các chính sách có tính tổ chức	133
IV. Chữ ký số và chứng thực chữ ký số	134
1. Công nghệ chữ ký số	134
2. Cơ sở hạ tầng mã khoá công khai	135
3. Ứng dụng bảo mật SSL	137
CHƯƠNG 8: QUẢN TRỊ TÁC NGHIỆP THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ	141
I. Xây dựng mô hình và quy trình tác nghiệp kinh doanh	141
1. Khái niệm về quản trị tác nghiệp trong thương mại điện tử	141
2. Khung quản trị tác nghiệp trong kinh doanh thương mại điện tử	141
II. Tác động của thương mại điện tử tới quy trình quản trị tác nghiệp	143
1. Mô hình kinh doanh thương mại điện tử	143
2. Quy mô tổ chức kinh doanh TMĐT	143
3. Hệ thống thông tin hỗ trợ tác nghiệp kinh doanh TMĐT	146
III. Xây dựng mô hình và quy trình quản trị tác nghiệp TMĐT	148
1. Mô hình kinh doanh TMĐT điển hình	148
2. Một số quy trình quản trị tác nghiệp TMĐT tiêu biểu	150

CHƯƠNG 9: TÌNH HÌNH PHÁT TRIỂN THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ TẠI VIỆT NAM 161

I. Tình hình phát triển thương mại điện tử tại Việt Nam 161

1. Tổng quan về thương mại điện tử tại Việt Nam 161

II. Tình hình ứng dụng thương mại điện tử trong cộng đồng 162

1. Mức độ sử dụng Internet trong cộng đồng..... 162

2. Tình hình tham gia thương mại điện tử trong cộng đồng 163

3. Hiệu quả ứng dụng thương mại điện tử trong cộng đồng 165

III. Tình hình ứng dụng thương mại điện tử trong doanh nghiệp 166

1. Mức độ sử dụng máy tính trong doanh nghiệp 166

2. Mức độ sử dụng email và chữ ký điện tử..... 167

3. Các hình thức giao dịch, thanh toán trong thương mại điện tử..... 168

CHƯƠNG 10: CHÍNH SÁCH VÀ PHÁP LUẬT THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ TRÊN THẾ GIỚI VÀ VIỆT NAM 171

I. Khái quát khung pháp lý về thương mại điện tử trên thế giới 171

1. Một số văn bản tham chiếu về pháp luật thương mại điện tử 171

2. Pháp luật thương mại điện tử của một số nước trên thế giới 174

II. Chính sách phát triển thương mại điện tử tại Việt Nam 176

1. Định hướng phát triển thương mại điện tử của Đảng và Nhà nước..... 176

2. Kế hoạch tổng thể phát triển TMĐT giai đoạn 2011 - 2015 177

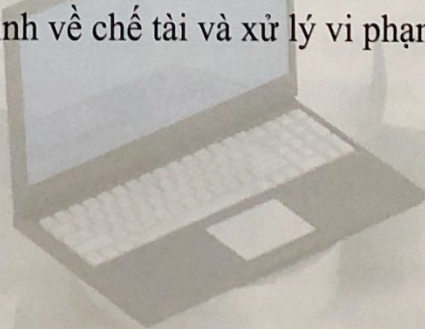
3. Chương trình phát triển thương mại điện tử quốc gia giai đoạn 2014 – 2020.. 177

III. Hệ thống văn bản pháp luật về thương mại điện tử tại Việt Nam..... 180

1. Khung pháp lý cho thương mại điện tử 180

2. Giới thiệu một số văn bản pháp luật về thương mại điện tử..... 181

3. Các quy định về chế tài và xử lý vi phạm..... 189

commerce 2015

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHIỆP
TRUNG TÂM THÔNG TIN THU

Mã sách: 010402384